

LBRIS

We know
books

ROSEMARY SULLIVAN

FIICA LUI STALIN

Viața extraordinară a

**Svetlanei
Allilueva**

Ediția a II-a

Traducere din limba engleză
de Alfred Neagu și Junona Tutunea
Prefață de Lavinia Betea

CORINT
ISTORIE
— 2024 —

Cuprins

<i>Cuvânt-înainte</i> de Lavinia Betea	5
<i>Prefață</i>	19
Prolog – <i>Fuga</i>	23
Partea întâi	
ANII ÎNTRE ZIDURILE KREMLINULUI	33
Capitolul 1 – <i>Tărâmul binecuvântat</i>	35
Capitolul 2 – <i>Un copil orfan de mamă</i>	57
Capitolul 3 – <i>Gospodina și țăranul</i>	74
Capitolul 4 – <i>Teroarea</i>	91
Capitolul 5 – <i>Cercul tainelor și minciunilor</i>	105
Capitolul 6 – <i>Poveste de dragoste</i>	120
Capitolul 7 – <i>O nuntă evreiască</i>	137
Capitolul 8 – <i>Campania anticospolitism</i>	152
Capitolul 9 – <i>Tăcere desăvârșită, ca înaintea furtunii</i>	170
Capitolul 10 – <i>Moartea marelui conducător</i>	191
Partea a doua	
REALITATEA SOVIETICĂ	203
Capitolul 11 – <i>Fantomele se întorc</i>	205
Capitolul 12 – <i>Fiica generalisimului</i>	223
Capitolul 13 – <i>După „dezgheț”</i>	237
Capitolul 14 – <i>Brahmanul cel blând</i>	254
Capitolul 15 – <i>Pe malurile Gangelui</i>	273

Partea a treia

FUGA ÎN AMERICA.....	287
Capitolul 16 – <i>Opera comică italiană</i>	289
Capitolul 17 – <i>Furia diplomatică</i>	301
Capitolul 18 – <i>Avocații la treabă</i>	313
Capitolul 19 – <i>Sosirea</i>	328
Capitolul 20 – <i>Un personaj misterios</i>	340
Capitolul 21 – <i>Scrisori către un prieten</i>	355
Capitolul 22 – <i>O crudă ripostă</i>	366
Capitolul 23 – <i>Numai un an</i>	385
Capitolul 24 – <i>Taliesin – un fiasco</i>	405
Capitolul 25 – <i>Curteanul muntenegreii</i>	425
Capitolul 26 – <i>Fiica lui Stalin la tuns iarba</i>	446
Capitolul 27 – <i>Un ciripitor al KGB</i>	465
Capitolul 28 – <i>Lana Peters, cetățean american</i>	482
Capitolul 29 – <i>Moderna junglă a libertății</i>	500

Partea a patra

CUM SĂ TRĂIEȘTI ÎN OCCIDENT	515
Capitolul 30 – <i>Chaucer Road</i>	517
Capitolul 31 – <i>Înapoi în URSS</i>	536
Capitolul 32 – <i>Interludiu la Tbilisi</i>	557
Capitolul 33 – <i>Realitatea americană</i>	583
Capitolul 34 – „Să nu porți niciodată fustă strâmtă dacă ai de gând să te sinucizi”	599
Capitolul 35 – „Draga mea,ăștia nu s-au schimbat deloc”	619
Capitolul 36 – <i>Întoarcere finală</i>	627
<i>Note</i>	643
<i>Mic dicționar</i>	707
<i>Bibliografie. Surse</i>	717
<i>Mulțumiri</i>	727
<i>Index</i>	733

Prolog

Fuga

La ora 7:00 p.m., în ziua de 6 martie 1967, la porțile deschise ale Ambasadei SUA de pe Shandipath Avenue, New Delhi, a apărut un taxi. Atent urmărită de polițistul indian, mașina a luat încet curba, pătrunzând în curte. Pasagera de pe scaunul din spate s-a uitat pe geam la bazinul circular imens în apa căruia se reflecta limpede lumina tot mai slabă a amurgului. Printre jeturile de apă care țâșneau din bazin pluteau câteva rațe și găște. Zidurile exterioare ale ambasadei erau construite din beton cu goluri, care dădeau clădirii un aspect aerisit, luminos. Femeia nu putea decât să constate cât de diferită era clădirea asta față de înfățișarea de instituție sordidă a Ambasadei sovietice de unde abia plecase. Deci asta era America!

Svetlana Allilueva începu să urce scara largă și privi țintă vulturul american imprimat în sticla ușilor. Toate deciziile importante din viața ei le luase fără să se gândească prea mult. Știa că odată trecut pragul acesta se va rupe irevocabil de viața ei de dinainte. Nu avea nicio îndoială că asupra sa avea să se abată deîndată mânia Kremlinului. Era plină de sfidare. Era și îngrozită. Acum lua cea mai importantă hotărâre din viața ei; evada, dar în ce viață se arunca habar nu avea. Dar nu șovăi. Strângând într-o mână valijoara, apăsă cu cealaltă soneria.

Danny Wall, infanteristul marin de gardă de la intrare, deschise ușa. Privi de sus femeia aceea mărunțică aflată dinaintea lui: de vârstă mijlocie, îngrijit îmbrăcată, greu de evaluat. Era cât pe ce să-i spună că ambasada era închisă când aceasta îi întinse pașaportul. Paznicul se albi. Încuie ușa în urma ei și o conduse într-o încăpere mică de alături. Apoi îl sună pe Robert Rayle, secretarul doi al ambasadei, care se ocupa de transfugii ajunși la ambasadă. Rayle era pe afară, dar când răspunse apelului un minut mai târziu, Wall îi transmise codul secret care însemna că în ambasadă intrase un transfug sovietic, ultimul lucru la care se aștepta Rayle într-o liniștită seară de luni în capitala indiană.

Când a sosit la ambasadă la ora 7:25 p.m., i s-a indicat o încăpere unde o femeie stătea de vorbă cu consulul George Huey. Când acesta pătrunse în încăpere, femeia se întoarse spre el, iar primele cuvinte pe care i le-a adresat au fost acestea:

— Probabil nu o să vă vină să credeți, dar sunt fiica lui Stalin¹.

Rayle o privi pe femeia aceea modestă, atrăgătoare, cu un păr arămiu și niște ochi de un albastru pal care-l privea țintă. Nu se potrivea deloc cu imaginea lui despre fiica lui Stalin, deși nici el n-ar fi putut spune cum ar fi trebuit să fie imaginea aceea. Ea îi întinse pașaportul sovietic. Dintr-o ochire văzu numele: cetățeanca Svetlana Iosifovna Allilueva. Iosifovna era patronimicul corect care însemna „fiica lui Iosif”. Prin minte îi trecură mai multe eventualități: putea fi un spion sovietic, putea fi un agent inamic, putea fi o nebună. George Huey o întrebă stânjenit:

— Deci spuneți că sunteți fiica lui Stalin? E vorba chiar de acel *Stalin*²?

În calitate de ofițer însărcinat cu primirea transfugilor din blocul sovietic, Rayle era obligat să-i confirme autenticitatea identității. După un scurt interviu, el își ceru scuze că trebuie să se retragă și se îndreptă spre centrul de comunicații

al ambasadei, de unde trimise o cablogramă către sediul central din Washington, de unde ceru toate dosarele referitoare la Svetlana Iosifovna Allilueva. O oră mai târziu, veni și răspunsul: „Nu există nicio informație”. La sediul central nu se știa nimic despre ea, nu existau niciun fel de fișiere despre ea la CIA, nici dosare la FBI, nici la Departamentul de Stat. Guvernul SUA habar nu avea că Stalin *avea* o fiică³.

În vreme ce aștepta răspunsul de la Washington, Rayle o interogă mai departe pe Svetlana. Cum de ajunsese în India? Susținea că plecase din URSS pe 19 decembrie pentru a împlini o îndatorire funerară: guvernul sovietic îi acordaseră o permisiune specială de a călători în India pentru a împrăști cenușa „soțului” ei, răposatul Brajesh Singh, în Gange, în satul său natal – Kalakankar, din Uttar Pradesh – așa cum cerea tradiția hindusă. Ea menționează cu amărăciune că întrucât Singh era străin, Aleksei Kosîghin, președintele Consiliului de Miniștri, îi refuzase personal cererea de a i se aproba căsătoria cu acesta, dar i se îngăduise doar să-i ducă cenușa în India. În cele trei luni petrecute aici, se îndrăgostise de această țară și ceruse permisiunea de a rămâne aici. Cererea îi fusese respinsă.

— Kremlinul mă socotește a fi proprietate a statului, adăugă ea cu silă. Doar sunt fiica lui Stalin!

Îi spuse lui Rayle că la insistențele sovietice, guvernul indian refuzase să-i prelungească viza. Așa că se săturase să mai fie tratată ca un fel de „moaște naționale”. Nu se mai întorcea în URSS. Îl privi foarte decisă pe Rayle și-i spuse că venise la Ambasada americană pentru a cere acordarea de azil politic guvernului SUA⁴.

Deocamdată Rayle ajunsese la concluzia că femeia aceasta de un calm extrem chiar credea ceea ce spune. Înțelese pe loc implicațiile politice în cazul în care povestea ei era chiar adevărată. Dacă era într-adevăr fiica lui Stalin, făcea parte din *elita*

sovietică. Fuga ei ar fi fost o groaznică lovitură psihologică pentru guvernul sovietic, care avea să depună toate eforturile s-o aducă înapoi. Iar Ambasada americană avea să fie atrasă într-o veritabilă tornadă politică⁵.

Rayle continuă să fie neîncrezător. O întrebă de ce nu purta numele de Stalina sau Djugașvili, supranumele sau numele tatălui ei. Ea îi spuse că în 1957 își schimbase numele din Stalina în Allilueva, numele de fată al mamei sale, Nadejda, așa cum era dreptul oricărui cetățean sovietic.

Apoi o întrebă unde stătea.

— La Casa de oaspeți a Ambasadei sovietice, îi răspunse ea, aflată la numai câteva sute de metri depărtare.

El o mai întrebă cum de reușise să se strecoare de acolo fără s-o vadă nimeni.

— La ambasadă are loc o uriașă recepție în cinstea unei delegații militare sovietice, iar ceilalți din ambasadă sărbătoresc Ziua Internațională a Femeii, preciză ea.

Apoi o întrebă cât timp mai aveau la dispoziție până când avea să fie descoperită lipsa ei de la Casa de oaspeți. Ea îi explică atunci că aveau vreo patru ore, pentru că toți cei de acolo aveau să fie beți. Chiar în acel moment ea era așteptată la familia T.N. Kaul, fost ambasador al Indiei în URSS. Și, cuprinsă brusc de panică, ea spuse:

— Ah, trebuie neapărat s-o sun pe fiica lui, pe Preeti, să-i spun că nu mai vin⁶.

Rayle avea acum ocazia s-o supună unui test. Îi spuse:

— Foarte bine, formez eu numărul lor.

Căută numărul în agendă, îl formă și-i întinse receptorul. Ascultă atent în vreme ce aceasta îi explica lui T.N. Kaul și fiicei sale că o supăra o durere de cap, așa că nu avea să mai ajungă să ia cina cu ei. Și le transmise cele mai afectuoase urări amândurora⁷.

Apoi îi înmână lui Rayle un top șifonat de hârtii. Era un manuscris în limba rusă cu titlul *Douăzeci de scrisori către un prieten*, pe care era trecut numele ei ca autor. Îi explică apoi că era un jurnal personal în care vorbea despre traiul între zidurile Kremlinului. Ambasadorul Kaul, cu care se împrieteniseră ea și Brajesh Singh la Moscova, scosese manuscrisul în siguranță din URSS cu un an înainte, în ianuarie. Îndată ce ajunsese la New Delhi, îi restituise manuscrisul. Era uimitor: fata lui Stalin scrisese o carte. Ce ar putea dezvălui aceasta despre tatăl ei? Rayle o întrebă dacă putea să facă o copie a manuscrisului și ea a fost de acord.

Apoi ea a scris o cerere oficială pentru azil politic în Statele Unite ale Americii după cum îi dicta Rayle și semná documentul. Când Rayle o avertiză că în acel moment el nu putea să-i garanteze azilul politic, Svetlana demonștră abilitate politică. Ea îi replică: „dacă Statele Unite nu pot sau nu doresc să o ajute, ea nu credea că vreo altă țară cu reprezentanță în India ar fi fost dornică să o facă”. Era hotărâtă să nu se întoarcă în URSS și singura alternativă care-i rămânea era să să-și relateze povestea „deplin și cinstit” în fața presei în speranța că putea să obțină suport public în India și în Statele Unite ale Americii⁸. Refuzul de a o proteja pe fiica lui Stalin nu ar fi avut un ecou plăcut în țară. Svetlana știa bine cum operează manipularea politică. A avut parte de aceste lecții o viață întreagă.

Rayle a condus-o pe Svetlana într-o încăpere la etaj, i-a oferit o ceașcă de ceai și niște aspirină pentru durerea de cap groaznică ce o lovise, și-i sugeră să scrie o declarație, o scurtă biografie și o explicație pentru faptul că părăsea țara natală. În acest moment el se scuză din nou pentru că trebuia să se consulte cu superiorii săi.

Chester Bowles, ambasadorul Statelor Unite ale Americii, era bolnav la pat în acea noapte, așa că Rayle o luă pe jos,

un drum de zece minute, însoțit de șeful CIA din ambasadă. Ambasadorul Bowles a recunoscut mai târziu că nu a dorit s-o întâlnească pe Svetlana personal în eventualitatea că ar fi fost vorba pur și simplu de o femeie deranjată mintal. În prezența lui Richard Celeste, asistentul personal al lui Bowles, s-a discutat situația asta excepțională. Rayle și superiorii săi și-au dat seama că nu aveau la dispoziție suficient timp pentru a verifica adevărul spuselor ei la New Delhi înainte ca sovieticii să-i descopere lipsa. Bowles era convins că sovieticii aveau mijloace de constrângere a guvernului indian, mai ales că-i furnizau acestuia echipament militar, încât dacă ar fi aflat că Svetlana se refugiase la Ambasada SUA, autoritățile indiene ar fi cerut expulzarea ei. Ambasada trebuia s-o scoată din India.

La 9:40 p.m., s-a trimis o nouă cablogramă la cartierul general din Washington conținând un raport mai detaliat⁹, în care se preciza că Svetlana dispunea de doar patru ore până când Ambasada sovietică va constata absența ei. În final mesajul conchidea că „Dacă nu primim dispoziții contrare, vom încerca s-o scoatem pe Svetlana cu zborul Qantas 751 spre Roma, la 1945 Zulu (ora 1:15 a.m., ora locală)”. Unsprezece minute mai târziu, de la Washington a venit confirmarea de primire a mesajului¹⁰.

Cei de față discută apoi opțiunile posibile. Puteau să refuze s-o ajute pe Svetlana și să-i spună să se întoarcă la ambasada ei, unde probabil nu îi fusese observată lipsa. Dar ea spusese limpede că avea să dezvăluie toată povestea presei internaționale. Puteau s-o cazeze în Roosevelt House sau la cancelarie, să informeze autoritățile indiene că ceruse azil politic în Statele Unite ale Americii și să aștepte hotărârea unui tribunal. Numai că în această ultimă eventualitate, guvernul indian putea s-o ia pe Svetlana cu forța. Ambasada putea s-o

scoată din India pe ascuns. Niciuna dintre aceste soluții nu era prea fericită.

Factorul decisiv a fost că Svetlana avea pașaportul sovietic la ea. Era o situație fără precedent. Pașapoartele cetățenilor sovietici care călătoreau în străinătate erau confiscate și restituite doar când aceștia se îmbarcau în avion la întoarcere. În acea după-amiază, ambasadorul sovietic în India, I.A. Benediktov, organizase un prânz în onoarea plecării Svetlanei. Fusese un moment neplăcut. Ambasadorul era furios pe ea pentru că amânase plecarea din India cu mult peste luna autorizată prin viza sovietică, iar Moscova cerea acum imperios să se întoarcă. Îi compromitea cariera. Trebuia să se îmbarce în avionul de Moscova pe data de 8 martie.

„— Dacă tot e vorba să plec, unde-i pașaportul meu? l-a întrebat ea.

Benediktov a mârâit către aghiotantul său:

— Dă-i-l!”¹¹

În momentul acela Svetlana a dovedit că într-adevăr era fiica tatălui ei: când cerea ceva, nu putea să fie refuzată. Benediktov făcea o mare greșală pentru care avea să plătească mai târziu. Pentru sovietici, Svetlana era cel mai de văză dezertor care părăsea Uniunea Sovietică.

Chester Bowles, din patul său de suferință, se hotărî: având toate hârtiile autorităților indiene în ordine și pașaportul sovietic, Svetlana putea părăsi legal și fără subterfugii India. Dădu dispoziții ca pe pașaportul ei să se pună viza de turist US B-2. Viza urma să fie reînnoită după șase luni. Îl întrebă pe Rayle dacă era de acord s-o însoțească în timpul plecării din India. Rayle consimți. Bărbații se întoarseră la ambasadă¹².

Era 11:15 p.m. În vreme ce se pregăteau să plece spre aeroport, Rayle se întoarse spre Svetlana și-i spuse:

— Ați înțeles bine ceea ce faceți? Din acest moment ați retezat orice punte de întoarcere.

Insistă să se gândească din nou cu mare grijă. Ea îi replică atunci că avusese timp suficient să se gândească. El îi înmână 1 500 de dolari din fondurile aflate la discreția ambasadei ca să aibă cu ce să se descurce la sosirea în Statele Unite ale Americii.

A fost apoi condusă pe un lung coridor către liftul ce cobora direct în garajul ambasadei. Ținând strâns valijoara în care avea manuscrisul și câteva articole de îmbrăcăminte, se urcă în mașină. Un tânăr sergent de marină și specialistul în probleme sovietice al ambasadei, Robert Kirk, recent întors de la Moscova, au urcat în mașină alături de ea. Zâmbeau: era tulburător să stai alături de fiica lui Stalin. Ea se întrebă în sine ei: „Oare de ce zâmbesc americanii atât de des? Oare din politețe sau pentru că au ei un fel de veselie în ei?” Indiferent din ce pricină, ea, care nu fusese „răsfățată prea mult cu zâmbete”, socotea gestul foarte plăcut¹³!

Rayle a sunat-o pe Ramona, soția lui, și a rugat-o să-i facă bagajele, deoarece pleacă pentru câteva zile, și să vină la Aeroportul Palam într-o oră. Nu i-a spus unde se duce. Apoi s-a dus la agenția Qantas Airlines, de unde a cumpărat două bilete de avion pentru SUA, cu escală la Roma. Nu peste mult timp s-a întâlnit cu ceilalți americani la aeroport – acum erau cel puțin zece membri ai ambasadei care se fâțâiau prin terminalul aproape pustiu, dar numai doi stăteau alături de Svetlana¹⁴.

Svetlana a trecut fără incidente de vama indiană și serviciul de imigrații, în numai cinci minute, având pe pașaport o viză indiană oficială de ieșire, precum și viza turistică pentru SUA, și s-a dus lângă Rayle în salonul de plecări internaționale. Când Rayle o întrebă dacă era îngrijorată, aceasta îi replică: „Nicidecum!”, și îi zâmbi.

Reacția îi era caracteristică. Svetlana avea o fire de aventurieră. Toată viața luase cele mai importante decizii dintr-un impuls de moment, apoi suportase consecințele cu o nechibzuită uitare de sine. Spunea că romanul ei favorit era *Jucătorul* de Dostoievski.

Deși în aparență foarte calm, Rayle era foarte îngrijorat. Era convins că de îndată ce descopereau dispariția ei, sovieticii aveau să insiste să le fie predată. Dacă era descoperită la aeroport, poliția indiană avea s-o aresteze și în situația asta el nu putea interveni în niciun fel. Știa că ea urma să suporte serioase consecințe¹⁵. Vechea metodă de pe vremea lui Stalin ar fi fost execuția, dar tatăl ei era mort de paisprezece ani. Totuși noul regim sovietic se purta dur cu transfugii și, de obicei, consecința era condamnarea la închisoare. Când Rudolf Nureev, celebrul balerin, fugise în 1961, fusese condamnat în lipsă la șapte ani de muncă silnică. Lui Rayle trebuie să-i fi trecut prin minte recente procese ale scriitorilor Andrei Siniavski și Iuli Daniel. În 1966 fuseseră condamnați să execute pedepsele în lagăre de muncă pentru „scrierile lor antisovietice” și încă se chinuiau acolo. Dar în cazul Svetlanei, Kremlinul nu voia să riște organizarea unui proces public, dar ea avea să dispară în cotloanele întunecate ale unui spital de psihiatrie. Probabil că și Svetlana se gândea la asta. Siniavski fusese un prieten apropiat al ei. Știa că, în cel mai bun caz, dacă era prinsă, nu avea să i se mai permită vreodată să iasă din Uniunea Sovietică.

Avionul Qantas spre Roma ateriză conform orarului, dar ușurarea pe care o simți în momentul acela Rayle se transformă în spaimă când auzi anunțul că plecarea avea să fie amânată. Avionul avea niște probleme tehnice. Cei doi stăteau în salonul de plecări și așteptau în vreme ce minutele se transformau în ceasuri. Rayle o privi pe Svetlana. Și ea începu să dea semne de neliniște. Ca să-și mai domolească îngrijorarea tot

mai pronunțată, Rayle se ridică mereu și se ducea să verifice tabela de sosiri. Știa că avionul Aeroflot de la Moscova sosea la 5:00 a.m. și întotdeauna curierul diplomatic sau diverșii demnitari care soseau sau plecau erau întâmpinați sau conduși de o numeroasă delegație de la Ambasada sovietică. Membrii personalului Aeroflot începeau să deschidă ghișeele. În cele din urmă se anunță plecarea zborului spre Roma. La 2:45 a.m., avionul Qantas spre Roma se ridică în aer¹⁶.

Pe când călătorii erau în plin zbor, la Ambasada SUA din New Delhi sosi o cablogramă privind *transfuga*. Donald Jameson, care era ofițerul de legătură al CIA cu Departamentul de Stat, îl informase asupra situației pe Foy Kohler, adjunctul subsecretarului de stat. Reacția lui Kohler a fost uluitoare, a explodat: „Spune-le să-i facă vânt femeii din ambasadă. Nu-i oferiți niciun fel de sprijin¹⁷”.

Kohler fusese până nu de mult ambasadorul Statelor Unite ale Americii în URSS și socotea că, personal, reușise să inițieze dezghețarea relațiilor cu sovieticii. Nu voia ca fuga fiicei lui Stalin, mai ales că acum coincidea cu cea de-a cincizecea aniversare a Revoluției din Octombrie, să tulbure apele. Când personalul ambasadei citi cablograma care-i anula cererea de azil Svetlanei, răspunseră: „E prea târziu, se află în drum spre Roma¹⁸”.

Cei de la ambasadă nu și-au bătut capul să verifice care era situația cu zborul Qantas. Dacă ar fi aflat că Svetlana și Rayle stăteau de două ore în salonul aeroportului și ar fi putut fi rechemați, Svetlana ar fi fost adusă înapoi la ambasadă și „i s-ar fi făcut vânt”. Iar tot destinul ei ar fi urmat un cu totul alt curs. Viața Svetlanei a părut mereu să atârne de un fir, iar șansa sau soarta au împins-o într-o direcție sau alta. Ajunsesse să spună chiar ea că e ca o țigancă. Fiica lui Stalin, care a trăit mereu în umbra numelui tatălui ei, nu avea să-și afle niciodată un adăpost unde să se așeze.